

Politiets arbeid med vold i nære relasjoner.

et essay

av

Øyvind Aamodt

BACHELOROPPGAVE (OPPG300-B)

Politihøgskolen avd. Bodø

2012

Det er vinter og jeg jobber nattevakt på en politistasjon på Østlandet. Klokken 0400 blir vi oppkalt av operasjonssentralen. De melder om at en kvinne har ringt nødnummeret og fortalt at hun har blitt slått av sin mann. Hun forteller at mannen hennes er helt vill og at han har sagt at han er ute etter å drepe henne. For øyeblikket ligger hun gjemt i hagen bak hytta som de befinner seg på. Hun er livredd for hva mannen kan komme til å gjøre hvis han finner henne.

Dette er i et hytteområde som ligger ca 3 mil utenfor byen.

Jeg og innsatslederen kjører patrulje sammen og vi kjører straks uttrykning til stedet. Jeg kjører bilen og føler meg spent og klar i hele kroppen, til tross for at det er mitt på natta. Jeg har ikke vært ute på mange slike oppdrag og ser nå frem til å være med på å løse dette oppdraget. Få enda flere erfaringer fra yrket som jeg utdanner meg til. Jeg ser for meg alt som kan skje når vi ankommer, og gjør mitt beste på å forberede meg samtidig som jeg konsentrerer meg om kjøringen. I tankene mine ser jeg for meg en vill mann som er ute og jager kona si. Kanskje ligger hun allerede død ved hytta når vi ankommer? Jeg klarer ikke å unngå å skape et "fiende"-bilde av han som innringeren har blitt slått av og som hun nå gjemte seg for. Han må være en utrolig feig og dårlig mann som utøver vold mot kona si. Jeg ser for meg at han er den store stygge ulven som vi skal "ta" og få kontroll på. Innringeren skal vi hjelpe.

Da vi ankommer hytta parkerer vi rett utenfor inngangsdøra. Det er helt stille. Jeg føler at spenningen stiger i kroppen, venter på at noe skal skje når som helst. Føler at jeg er klar for alt. Kjenner etter med høyre hånd at batongen og peppersprayen er der det skal være på utstyrsbeltet mitt. Jeg tar et dypt åndedrag og skjærper alle mine sanser.

Vi går inn inngangsdøra og ser umiddelbart en kvinne på ca 40 år som ligger sammenkrøpet i en brun skinnssofa inne i stua. Kvinnen gråter stille, virker fortvilet og redd, men samtidig lettet når hun får øye på oss. Jeg ser at hun har noen hevelser og blåmerker i ansiktet. Jeg går bort til kvinnen og forteller at hun nå er trygg, sier at vi er her for å hjelpe henne. Foran henne er det ett lite stuebord av gjennomsiktig glass. På bordet ligger det et par ukeblader, en skål med godteri og et knust vinglass.

Jeg forteller henne hva jeg heter, og hun sier at hun heter Mari. Jeg synes umiddelbart synd på henne når jeg ser hvordan forfatning hun er i. Av klesdrakten og språket hennes merker jeg at hun er en oppegående og velstående dame.

Hun forteller at hennes ektefelle, Per, ligger og sover inne på soverommet.

Jeg setter meg ned i sofaen ved siden av Mari, mens min kollega går en runde i stua. Hun forteller at hun og Per er alene på hytta i ferien og har brukt denne kvelden på å kose seg sammen med god mat og drikke. De har sett på tv og hatt det veldig trivelig, helt frem til Per plutselig ”klikket” og gikk løs på henne. Hun hadde blitt slått og slengt rundt en stund før hun klarte å rømme ut av hytta. Per hadde ropt at han ville finne henne, og drepe henne. Men han hadde ikke funnet henne, og gått og lagt seg isteden.

Hele tiden mens vi prater med Mari kjenner jeg uro i kroppen min da vi enda ikke har fått kontroll på Per. Kroppen min er hele tiden i høy beredskap, selv om jeg prøver å opptre rolig ovenfor Mari. Hun er trygg, og det er det viktigste akkurat nå. Jeg vil at Mari skal gi oss litt mer opplysninger, uten at Per får mulighet til å påvirke henne.

Mari forteller at dette aldri har skjedd tidligere, men at Per har en tendens til å bli ”borte” når han drikker brennevin. Med ”borte” mener hun at han ikke oppfører seg som seg selv. Per har i mange år slitt med alkoholproblemer, og har flere ganger søkt hjelp på forskjellige kurs, samt flere terapeuter for å få bukt med problemet. Han har aldri utøvd noen form for vold mot Mari før nå verken i beruset eller edru tilstand. Men denne kvelden har de begge drukket litt brennevin. Mari forteller at Per sitt utbrudd, samt slagene hun fikk kom som et lyn fra blå himmel. Det hadde ikke vært noen form for dårlig stemning eller krancling før han begynte å slå.

Jeg ser at blodet i pannen til Mari har begynt å størkne. Hun har ett lite kutt i pannen, men viser ingen tegn til å ha fysiske smerter. Jeg tenker for meg selv at smerten hennes sikkert går dypere enn de fysiske skadene. Smertene ligger på et annet plan. Jeg tar på meg noen sterile plastikkhansker og undersøker resten av hodebunnen til Mari for å se etter andre skader, men jeg finner ikke noe.

Deretter går jeg og kollegaen min inn på soverommet og vekker Per. Han våkner på samme måte som jeg vil tro han hadde våknet om vi kastet en bøtte med kaldt vann over ansiktet hans. Han virker overrasket og forundret over synet av oss, og setter seg straks opp i sengen. Jeg hadde forventet at Per skulle være aggressiv, men det er ingen aggressivitet å spore i

kroppsuttrykket hans. Han ser sjokkert ut da vi forklarer hvorfor vi er her. Han holder det samme uttrykket, mens han ser seg om med flakkende blikk på soverommet. Han bruker noen sekunder på å ta alt innover seg, og spør oss så om hvor Mari er og hvordan det går med henne. Jeg ser at han begynner å bli våt i øyekroken. Min kollega prater videre med Per inne på soverommet, mens jeg går ut igjen i stua og prater videre med Mari.

Noen minutter senere kommer kollegaen min ut i stua sammen med Per. Per har kun et laken surret rundt kroppen sin. Når Per får øye på Mari og skjønner hva som har skjedd og hva han har gjort mot henne begynner han å gråte. Det oppstår deretter en rar stillhet hvor både Mari og Per ser på hverandre og gråter. De står ca 5 meter fra hverandre i stua, med meg og min kollega i mellom dem. Gråtkvalt ber Per Mari om unnskyldning. Han sier han ikke husker noen ting av det han har gjort eller hva som har skjedd de siste timene. Jeg ser på Per at han skammer seg, og er dypt lei seg over det som har skjedd. Han virker sint på seg selv og er veldig frustrert. For meg virker det som at det han uttrykker er autentisk, og ikke bare et skuespill ovenfor oss. Jeg følger med på Mari som heller ikke uttrykker noen tvil om at hun tror på det som Per kommuniserer.

Jeg ser at Mari sin reaksjon ovenfor Per er tvetydig. Det syntes på kroppsspråket hennes at hun er glad i han, samtidig som jeg ser en oppgitthet og fortvilelse i øynene hennes.

Det slår meg at Mari ikke fremstår som et typisk offer og Per fremstår ikke som en typisk voldsutøver. Per er ca 170 høy og ca 70 kg, Mari har ca de samme kroppsmålene. Det virker heller ikke som at det er noe ubalanse i det psykiske maktforholdet mellom de to. For meg fremstår de som "likeverdige".

Jeg går ut i politibilen og henter et alkometer. Jeg ber Mari og Per om å blåse hver sin gang. Begge har høy promille.

Vi melder inn til operasjonssentralen hva som har skjedd på hytta, og får samtidig vite at verken Mari eller Per er registrert i politiets systemer med andre saker eller forhold. De har altså aldri vært i kontakt med politiet tidligere i forbindelse med straffbare forhold.

Innsatslederen beslutter at vi skal ta med oss Mari til legevakten, mens Per blir igjen på hytta.

Jeg spør meg selv; hvorfor blir ikke Per pågrepet? Jeg tenker at jeg mest sannsynlig ville gjort det hvis jeg bestemte. Men jeg lar tankene gli forbi, jeg må være fokusert på

arbeidsoppgavene. Jeg tenker at jeg har tillit til innsatslederen og stoler på at han gjør det rette.

Bilturen til legevakten tar ca 30 min så vi prater en del med Mari på veien. Mari forteller at hun og Per har vært lykkelig gift i femten år og at de har to barn sammen. Barna er på ti og femten år. Hun og Per skulle ha en romantisk tur alene sammen på hytta i vinterferien, mens barna var hos besteforeldrene. Hun beskriver ekteskapet med Per som et godt ekteskap. Han er en veldig snill og grei mann sier hun. Jeg legger merke til at hun ikke bruker noen form for hatefulle eller stygge ord når hun omtaler Per. Hun forteller at de begge har gode jobber og lever en fint liv sammen.

Vi prater litt om hva som hadde skjedd og hva Mari sine tanker rundt situasjonen er. Hun sitter og småhulker, og det virker som at hun begynner å ta situasjonen inn over seg. Hun gjentar at Per aldri tidligere har opptrådt på denne måten. Hun sier at han ikke er en ”slik” person. Etter hvert blir hun roligere og jeg ser at hun tenker mye. Jeg tenker på å si noe sånn som at ”du må ikke finne deg i å bli behandlet på denne måten, at sjansen for at ting blir verre er tilstede osv ...”, men samtidig slår det meg at hvis det hun sier er sant, at dette kun har skjedd denne ene gangen på alle de årene de har vært gift så er ikke jeg i noen posisjon til å dømme han og prøve å endre på deres forhold og hennes liv. Jeg vil ikke legge meg for mye opp i livet til Mari fordi det virker på meg som at begge er voksne, ordentlige folk til tross for omstendighetene. Jeg vil at Mari selv skal tenke over hva hun ønsker å få ut av denne situasjonen, og gjøre sine egne refleksjoner.

Jeg føler smerten til Mari, jeg kan se at hun føler seg avkledd og ikke vil at noen skal se henne i denne situasjonen.

Vi kommer frem til legevakten og vakthavende lege undersøker Mari. Etter undersøkelsen forklarer vi for Mari at hvis hun ønsker det kan hun anmelde Per for volden og trusslene. Hun sier hun vil tenke på det. Mari er helt rolig nå, hun er ferdig med å gråte, men all sminken som har rent bort og størknet nedover kinnene hennes vitner at hun har hatt en lei kveld.

Jeg tar noen bilder av skadene i hodet til Mari, før vi tar farvel med Mari og drar fra stedet.

På vei inn til stasjonen sier innsatslederen til meg at vi ikke skal opprette straffesak, og heller skriver en egenrapport på det vi gjorde/opplevde på oppdraget hvis det kommer inn en anmeldelse fra Mari. Han forteller også at det sikkert kommer til å bli noen reaksjoner fra politijuristene på stasjonen som ikke er enig i hans vurdering. Dette mener han er fordi det er

en kjent sak at vold i nære relasjoner er et prioritert område hos politiet og hvor vi skal ha en lav terskel for å opprette straffesak.

Jeg føler umiddelbart at jeg er enig i det han sier om og ikke opprette en straffesak på eget initiativ. Det føltes av en eller annen grunn riktig, men samtidig kjenner jeg at en del av meg syntes det er feil.

Arbeidsdagen er ferdig. Jeg kjører hjemover, sola er allerede godt på vei opp. Når jeg legger meg til å sove har det blitt helt lyst ute. Jeg tenker for meg selv; Hvordan har Mari det nå? Gruer hun seg for å dra tilbake til Per? Kunne vi gjort noe mer for å hjelpe henne? Jeg sover dårlig denne dagen.

Riksadvokaten (2008, s 3) skriver bl.a. følgende om hva vi skal gjøre i slike situasjoner:

"...For alle tilfeller gjelder at straks politiet forstår at en kan stå overfor en familievoldssak¹, skal det settes i gang etterforskning for å klarlegge hva slags straffbare forhold som kan være begått og deres omfang og varighet. Politiet må alltid ta stilling til om det er behov for beskyttelsestiltak overfor fornærmede, barn eller andre i familien, herunder om mistenkte skal pågripes. Det må vurderes om det er behov for å ta kontakt med andre offentlige myndigheter, for eksempel barneverntjenesten, jf. påtaleinstruksen § 5-2..."

Riksadvokaten legger her tydelige og absolutte føringer for hvordan vi skal løse oppdraget. Vi skal opprette en anmeldelse uavhengig av hva fornærmede ønsker. Men hvordan kan riksadvokaten vite at en anmeldelse er det rette å gjøre i akkurat dette tilfettet? Jeg mener at riksadvokaten tar alt for mange forskjellige scenarioer under en kam. Han tar lite hensyn til at alle oppdrag er forskjellige og at det svært sjeldent er "svart/hvit".

Dette er en "skal"-regel og tar bort muligheter for skjønnsutøvelse fra politiet sin side. Dette var noe av det som berørte meg og ga meg en dårlig følelse da vi avsluttet oppdraget. Jeg tenkte at vi trosset riksadvokatens føringer, og det følte jeg meg svært lite komfortabel med. Jeg følte at vi hadde gjort noe vi ikke hadde lov til å gjøre.

I Geir Aas (2009) sin doktoravhandling om politiinngrep i familiekonflikter ser han bl.a. på hvordan politiet håndterer sine arbeidsoppgaver i familievoldsoppdrag og om politipatruljene

¹ Definisjon av Familievold/Vold i nære relasjoner: "Vold eller trusler om vold overfor personer som er eller har vært gift eller som lever eller har levd i ekteskapslignende forhold. Det gjelder også søsken, barn, foreldre, besteforeldre og andre i rett opp- eller nedadstigende linje, samt adoptiv-, foster- og stedforhold. Voldsutøvelsen er stedsuavhengig." (Politi.no)

følger gjeldene lov/instruks i håndteringen av slike saker. Han ser også på hvorvidt det er loven eller andre hensyn politiet lar seg lede av i arbeidet med politikontflikter.

Aas (2009) peker på at det ikke finnes noen typer politioppdrag som byr på så mange forskjellige problemstillinger og dilemmaer for politiet som i arbeidet med familievoldsaker og familiekontflikter.

Til tross for det økte strafferettslige fokuset på familievold er det et betydelig gap mellom lovens forventninger til politiarbeidet og politiets praksis på dette feltet. Få uttrykkinger hvor politiet har en person som er mistenkt for vold mot sin partner ender med anmeldelse ved offentlig påtale. Med andre ord gjør politiet ikke det som loven sier at de skal gjøre (Aas, 2009).

Grunnen for og ikke opprette anmeldelse knytter seg hovedsakelig til voldens alvor, hendelsens utydelighet, uhensiktsmessigheten ved å skrive anmeldelse og ofrenes motstand (Aas, 2009).

Aas (2009) peker på at de nye retningslinjene til politiet innen dette feltet fokuserer mye på det juridiske aspektet og overser de komplekse problemstillingene og vanskelige skjønsmessige vurderingene som kan oppstå i arbeidet med familievold og familiekontflikter.

Jeg følte at det ville vært drastisk å anmelde Per som fremstod som så stakkarslig og angrende. Men samtidig følte jeg at det var feil og ikke gjøre noen ting.

Begikk vi en tjenesteforsømmelse ved å handle stikk i strid påtalemyndighetens øverste leder sine føringer?

Det er et faktum at politiet har knappe ressurser i forhold til arbeidsmengden, og der jeg hadde praksis var det intet unntak. Det lå gjerne straffesaker i opptil seks måneder før noen kunne starte med etterforskningen. Jeg syntes vi må ta med i vår vurderingen at fornærmede her faktisk ikke hadde lyst til å opprette anmeldelse. Hvorfor skal vi bruke ressurser på en sak hvor fornærmede ikke ønsker å anmelde, på bekostning av andre saker som har en fornærmet som ønsker å anmelde? Jeg mener man er nødt til å ta hensyn til knappe ressurser og ønskene til de involverte, da etterforskning er tidkrevende og prioriteringer dessverre må gjøres.

I tillegg mener jeg at fornærmede blir ”umyndiggjort” ved at politiet oppretter straffesak til tross av hennes ønsker. Hennes ønsker blir satt til side. Det kan framstå som at politiet vet hva som er ”det beste” for henne. Men ingen har vel så stor innsikt i situasjonen som det hun har?

Har hun ikke et grunnleggende ansvar for sitt eget liv? Er hun ikke selv i stand til å vite hva hun selv ønsker? Det er tross alt hun som er den skadelidte parten.

Men det er klart at Mari ringte til politiet, hun ønsket hjelp. Hvordan kan vi hjelpe henne på best mulig måte?

Samfunnet skal på ingen måte akseptere vold. Men hvor langt skal vi gå for å etterforske/kartlegge omstendighetene rundt slike forhold? Til hvilken pris? Og er det verdt prisen? Oppnår man det man ønsker å oppnå?

For å trekke en parallell; Vi får melding om et tilsvarende forhold, eneste forskjellen er at nå er det to venner som er involverte parter. Vi hadde ikke opprettet noen anmeldelse hvis ikke fornærmede hadde ønsket det (hvis ikke volden er grov). Det som skiller de to scenarioene fra hverandre er den ”nære relasjonen”. De er hverken gift eller er i familie.

Jeg mener at riksadvokaten tenderer mot å overforenkle et komplisert tema. Han fjerner i tillegg muligheten til politiets skjønnsutøvelse, og trer ”fasiten” over hodet vårt.

Geir Aas(2009, s 149-151) fremhever at det er politiets skjønnsutøvelse som i særlig grad gjør politiet til fortolkende og handlende aktører, og ikke determinerte håndhevere av skrevne lover og regler. Skjønnsutøvelsen menneskeligjør politirollen samtidig som skjønnet påvirkes av en rekke strukturelle føringer. Skjønnsbruken blir bindeleddet mellom loven og den praktiske politihandlingen.

Aas (2009) mener at politiskjønnet har flere viktige funksjoner for politiet og rettsvesenet. Det mest sentrale er at skjønnet siler vekk en rekke lovbrudd som kunne vært fanget opp. Rettssystemet ville blitt brutt sammen av overbelastning hvis alle lovbrudd skulle vært underlagt rettslig behandling. I tillegg mener han at relasjonen mellom publikum og politi ville blitt svært anstrengt hvis politiet skulle slått ned på alt som var strafferettslig relevant .

For å eksemplifisere politiets skjønnsbruk viser jeg til et eksempel jeg har opplevd; Jeg var ute på patrulje, og så jeg en ung mann som drakk øl åpenlyst midt i byens sentrum. Dette er et straffbart forhold som normalt straffes med et forelegg på ca 4000 kr. Jeg fortalte gutten at han måtte kaste ølflaska han drakk fra i søppelbøtta som stod ved siden av han. Han beklaget sin oppførsel og gjorde som jeg sa. Jeg følte at han skjønnte og tok innover seg at det han hadde gjort ikke var lov, og jeg lot han gå videre med en advarsel. Jeg valgte altså og å ikke anmelde han, og på den måten utøve mitt politiskjøn.

Vold i nære relasjoner favner mange hendelser i et veldig vidt spekter, fra svært alvorlige saker til mindre alvorlige saker. Jeg anser denne saken som mot den ”mindre alvorlige” delen av skalaen. Det er bra og viktig at dette saksområdet blir prioritert, men jeg syntes man må få frem nyansene i hver enkelt sak og ta hensyn til disse nyansene. En ting er å ha stort fokus på vold i nære relasjoner, men jeg mener at det kanskje er viktigere å inneha kunnskap om temaet når man arbeider med det. Da får man større innsikt og et bedre grunnlag til å jobbe og gjøre vurderinger i slike saker.

Jeg mener det er bedre å være en reflektert politimann og aktivt benytte seg av skjønn enn å bare være en ”nikkedukke” for riksadvokaten og gjøre det han sier bare fordi han sier vi skal gjøre det. Ved å benytte skjønn tvinges man til å tenke selv og man blir nødt til å spørre seg selv om hva man vil oppnå med det man gjør, og hvordan oppnå dette på den mest effektive og hensiktsmessige måten.

Hva er det vi skal oppnå i denne situasjonen?

Det er et offentlig ansvar å bidra til å forebygge og hindre vold i alle grupper av befolkningen (Politidirektoratet, 2008).

Det fremgår av politiloven(1995) § 2, nr 2 at politiet skal forebygge kriminalitet.

Målet til politiet er blant annet å forebygge kriminalitet. Vi skal med andre ord handle på en slik måte at vi aldri skal bli nødt til å rykke ut til en ny voldsepisode hos ekteparet Mari og Per.

Hvilke midler har vi til rådighet og hva slags muligheter har vi for å kunne oppnå dette?

Straffeprosessloven (1981) § 226 beskriver hva formålet med etterforskningen skal være. Der står det at formålet skal være å skaffe de nødvendige opplysninger for bl.a. å avgjøre spørsmålet om tiltale og å være en forberedelse for rettens behandling av spørsmålet om straffeskyld og evt. spørsmålet om fastsettelse av reaksjon.

Straffeloven (1902) § 229 er en paragraf rettet mot vold i nære relasjoner. I straffeloven § 229, 1 ledd, bokstav a) står det at den som utøver grov vold mot sin ektefelle straffes med fengsel inntil 4 år.

Etter straffeloven (1902) § 45 fritar ikke selvforskyldt rus for straffeansvar.

Her har Per slått Mari, således oppfylt lovens krav i straffelovens § 229, og alt ligger til rette for å straffe Per med fengsel i inntil 4 år.

Straffens formål er å forebygge fremtidige lovbrudd, samt å gjengjelde den krenkelsen som er påført gjennom lovbruddet (Lie, 2011)

Strafferetten er ment å virke forebyggende igjennom individual- og allmennprevensjon. Individualprevensjonen tar sikte på å hindre fremtidige lovbrudd hos den som straffes gjennom avskrekking, uskadeliggjøring og rehabilitering. Allmennprevensjonen skal hindre fremtidige lovbrudd begått av den generelle befolkningen, gjennom å virke avskrekkende, moraldannende og vanedannende for befolkningen (Lie, 2011)

Straffen skal således virke avskrekkende på Per. Meningen er at han ikke kommer til å slå Mari i fremtiden fordi han ikke ønsker å bli straffet. Her ligger det til grunn at det å begå en straffbar handling er noe man overveier før man evt. velger å begå det. Kost/nytte blir vurdert. Problemet slik jeg ser det er at voldshandlinger ofte er utøvd i affekt og ofte er rene impulshandlinger. Den avskrekkende effekten som ønskes oppnådd hos gjerningspersonen blir dermed begrenset ved en straffereaksjon.

En fengselstraff ville resultert i at Per ikke hadde hatt mulighet til å utøve vold mot Mari (uskadeliggjort) og han ville fått hjelp til å takle problemene sine i fengselet(rehabilitering). Hvordan effekten av rehabiliteringen fungerer kan også diskuteres. I et fengsel ville Per blitt skjermet og han ville ikke vært i slike situasjoner som han var i på det tidspunktet da han slo Mari. Er det da mulig å si at han har blitt rehabilitert og aldri vil utøve vold mot sin kone igjen, når han lever i så stabile og trygge omgivelser som det et fengsel er?

Lie (2011) mener at den juridiske håndteringen fanger ikke opp kompleksiteten i situasjonen eller relasjonen som eksisterer mellom partene. Ofte kan ha ulike behov etter å ha vært utsatt for lovbrudd.

Politiadvokaten som behandler en anmeldelse ser på hendelsen opp mot lovbestemmelser. Faktum er at det har skjedd en straffbar handling. Politiadvokaten søker å finne bevis og ta ut tiltale. Politiadvokaten så ikke det vi så ute på oppdraget, hørte ikke det vi hørte, følte ikke det vi følte. Våre opplevelser kommer kun til uttrykk gjennom en faktabasert politirapport. Og fakta er at Per slo Mari. I rapporten står det lite om relasjonen mellom Mari og Per. Det står lite om deres livssituasjon, ønsker eller behov. Det er ikke strafferettslig relevant.

Restorative Justice (Gjenopprettende rett) er utviklet som et alternativ til straff ut ifra et ønske om å ivareta de berørte parter og lokalsamfunnets behov og ble skapt på bakgrunn av en

voksende utilfredshet med den straffende rettspleien. En slik gjenopprettende rett består av mange ulike praksiser som legger til rette for en direkte dialog mellom de berørte parter i en konflikt. Begge partene må delta frivillig. Det er de berørte partene selv som deltar aktivt i å finne en løsning på konflikten. De involverte møtes ansikt til ansikt og på den måten blir gjerningspersonen ansvarliggjort for sine handlinger. Målet er å løse konflikter og reparere skader etter et lovbrudd. Dette er noe som forebygger fremtidige lovbrudd i større grad enn strafferetten (Lie, 2011)

I Norge har vi konfliktråd som står for en slik praksis. Der kan partene møte en nøytral megler og sammen finne en løsning. Fokuset er på de krenkelsene og skadene lovbruddet har skapt, fremfor fokuset på straff som er i strafferetten. I forhold til hvordan krenkelsen skal gjenoprettes står offerets behov sentralt. Konfliktrådet er fremtidsrettet og har fokus på veien videre (Lie, 2011)

Det jeg mener kan tale imot å benytte seg av konfliktråd i denne saken, er at befolkningen kan få et inntrykk av at Per slipper for billig unna. Den avskrekkende effekten av straff som element i allmenn- og individualprevensjon kan falle bort. Regjeringen skjerpet nylig strafferammen for vold i nære relasjoner, og ga med det et signal om at slike forhold skal straffes hardere enn tidligere. Det å benytte seg av konfliktråd vil da muligens kunne underkjenne dette signalet, samt alvorligheten av lovbruddet. Det vil kanskje fremstå ovenfor den øvrige befolkningen at reaksjonen er for ”snill” mot gjerningsmannen.

Hva er det beste alternativet for at Per ikke skal utøve vold i fremtiden?

I en kronikk skrevet av Guro Angell Gimse (2010) (tidligere politibetjent, nå leder for prosjektet ”Familievold, forsoning og forebygging” i Konfliktrådet i Sør-Trøndelag) beskriver hun sine betraktninger rundt temaet familievold. Hun har selv opplevd det store gapet mellom forventningene fra de involverte partene i slike saker, samt andre offentlige instanser og hva politiet har mulighet til å bidra med. Det å anmelde gjerningsmannen til tross for offerets ønske fører ofte til at offeret ikke ønsker å forklare seg og saken blir henlagt da offeret ofte er eneste vitnet til hendelse. Hun mener at offer i slike saker i stor grad ønsker å oppnå fred. Gjennom å straffe gjerningsmannen oppnår man mange utilsiktede virkninger. Bøter rammer familieøkonomien og fengselstraff kan gjøre gjerningspersonen bitter på kona og barna. Gimse mener at konfliktråd kan være en god løsning i mange slike saker. Gjennom dialog mellom partene i trygge rammer og med fokus på offerets behov har man større forutsetning

for å forebygge fremtidige voldshendelser, samt fange opp hendelser som ellers ville blitt henlagt av politiet.

Konfliktråd som et alternativ var noe som ikke på noen tidspunkt fremstod som et alternativ for meg da jeg var ute på oppdraget. Jeg opplevde heller ikke at konfliktråd var noe tema i forhold til voldssaker generelt på det stedet jeg hadde praksis. I ettertid ser jeg at konfliktråd kunne vært et kurant alternativ i dette tilfellet. Valget jeg så for meg at vi sto ovenfor var at vi på den ene siden opprettet straffesak mot Per, og på den andre siden at vi ikke gjorde noe. Det var det siste alternativet vi endte opp med. Jeg følte at det var en dårlig løsning og at vi ikke hadde gjort "nok", samtidig som jeg ikke følte det var riktig å straffeforfølge Per.

Det hadde ikke vært noe problem for oss og kjørt Mari tilbake til Per, satt oss ned sammen med dem og gitt dem informasjon om- og anbefaling av konfliktrådet. Da hadde vi ikke opprettet straffesak og løst oppdraget ved å bruke politiskjønn. Vi kunne også ha opprettet straffesak og forespurt politijuristen om å overføre saken videre til konfliktrådet.

Dette ville vært en ressurseeffektiv løsning for politi og rettsvesenet. Samtidig ville fokuset vært på den krenkelsen Per påførte Mari, og den relasjonen de har seg imellom som jeg føler er det sentrale i denne saken. Staten blir med dette satt litt på sidelinjen, mens partene får gjort opp direkte seg imellom. Partene ville blitt ivaretatt og føler forhåpentligvis at politiet tar dem på alvor. Situasjonen blir i tillegg løst hurtig, fremfor at Per for eksempel skulle blitt kalt inn til avhør flere uker etter hendelsen osv.

Til tross for det faktum i saken at Per har slått Mari fremstår hendelsen for meg som en litt uheldig hendelse, hvor Per gjorde noe han ikke ønsket i en beruset tilstand. Ingen ting tydet på omfattende eller regelmessig mishandling.

Kanskje jeg kunne kjenne meg litt igjen i situasjonen. Ikke i forhold til volden, men det at de var helt "vanelige" mennesker. Det fikk meg kanskje til å føle en slags sympati ovenfor Per. Jeg ble berørt av situasjonen han var i. Jeg har aldri opplevd å bli slått selv, eller å slå noen. Men jeg kunne føle hans fortvilelse.

Vi skal på en annen side heller ikke være "dumsnille". Er det noe som tyder på alvorlig missbruk eller lignende må vi handle på andre måter. Vi må hele tiden vurdere og fortolke situasjonen vi er i etter det faktum vi har tilgjengelig. Med det mener jeg at vi ikke kan anse Per som en mann som slår kona si regelmessig når det ikke er noe som tilsier det. Han har slått en gang, og det er det vi må legge til grunn. Vi kan heller ikke ta lett på situasjonen av

den grunn, og risikere å underkjenne at vold ikke er akseptabelt. Det må vi være tydelige på. Vi må gjøre en avveining, men jeg mener at konfliktråd kan være et veldig godt alternativ, og vil vært hensiktsmessig for alle parter. Jeg ser for meg at de begge hadde ønsket å løse det på en slik måte.

Bjørn Løvland² hevder at voldsutøvere som søker hjelp og terapi for sine problemer, nesten utelukkende gjør dette på bakgrunn av en eller annen form for ”press” fra noen av sine nærmeste. I dette tilfellet kunne vi informert Mari og Per om for eksempel ATV(alternativ til vold), som er et terapitilbud spesielt rettet mot voldsutøvere. Ved at Mari legger ett press på Per til å oppsøke hjelp kan hun selv være med på å forebygge fremtidige voldsbruk.

Politidirektoratet(2008) har utarbeidet en veileder basert på nyere forskning som skal fungere som et verktøy for politi og rettsvesen i arbeidet opp mot vold i nære relasjoner. Dette ble utarbeidet som et tiltak for å heve kunnskap- og kompetansenivået i politi- og lensmannsetaten. I denne veilederen står det blant annen beskrevet hvilke muligheter politiet har i i arbeidet med vold i nære relasjoner.

Vold i nære relasjoner kan ikke aksepteres, og er ikke en privatsak. Politiet har et ansvar for å sikre alle retten til et liv uten vold og trussler (Politidirektoratet, 2008).

Kvinnemisshandling foregår på alle steder og i alle sosiale lag. Kvinnen er ofte på mange måter avhengige av mannen og på den måten kan hun ha problemer med å forlate forholdet. Dynamikken i et parforhold som er preget av vold kan beskrives som et voldshjul, som starter ved at spenningen mellom partene stiger som følge av krangling eller lignende og etter hvert utløser vold. Etter at volden er utøvet angrer voldsutøveren på det han har gjort, lover å aldri gjøre det igjen og ber om tilgivelse fra sin kone osv. Etter hvert tror kvinnen på det mannen sier og tilgir han. Etter en tid oppstår det en ny spenning pga en ny krangel e.l. som utløser vold på nytt. På den måten fortsetter voldshjulet. Virkningen av volden kan være omfattende for offeret. Hun kan oppleve store fysiske og psykiske skader (Politidirektoratet, 2008).

Denne informasjonen, sammen med alt jeg har lært i løpet av min tid på politihøgskolen har gjort meg mer bevisst rundt det å arbeide opp mot vold i nære relasjoner. Situasjonen vi var i fremstod kanskje ikke så alvorlig for oss der og da, men vi visste lite om omstendighetene rundt. ”Voldshjulet” som jeg beskrev ovenfor stemmer overrens med oppførselen til Per. Ved og ikke opprette en anmeldelse tar vi kanskje en avgjørelse vi ikke har grunnlag til å ta.

² Bjørn Løvland: Vold i nære relasjoner, Forelesning ved PHS av. Bodø 11.04.12

Riksadvokatens tydelige føringer om å opprette straffesak i slike tilfeller er kanskje berettiget. Det er kanskje en grunn til at vi ikke skal få utøve skjønn i slike saker. Vår ”magefølelse” og empati/sympati for de involverte bør kanskje ikke få så stort spillerom i sanne saker. Vi bør kanskje legge skjønnsbruken til side og se på saken i et annet perspektiv. Vi har tross alt et ansvar for at ikke Mari skal bli slått igjen. Vi må kanskje innrømme for oss selv at vi kanskje ikke har svaret på alt, selv om at vi handler ut fra gode intensjoner. Jeg har i hvert fall ikke lyst til å risikere at Mari blir slått på nytt på grunn av min dårlige dømmekraft. Politijuristen er i hvert fall objektiv, i motsetning til oss.

En anmeldelse fører til at saken blir ytterligere opplyst og man danner seg et større og bedre grunnlag for å kunne ta de riktige avgjørelsene videre.

Veilederen fra politidirektoratet hadde jeg ikke kjennskap til før jeg jobbet med denne oppgaven. Jeg så eller hørte aldri om den i løpet av min praksistid. Jeg vet ikke hvordan det er på andre plasser, men den burde ligge tilgjengelig på alle politistasjoner og lensmannskontor. Hvis vold i nære relasjoner skal prioriteres så må mannskapene som jobber med dette ha denne informasjonen i umiddelbar nærhet hvis den skal kunne bli brukt som en veileder og et oppslagsverk i slike saker som den er ment til å være.

Geir Aas (2009) foreslår å spesialutdanne utvalgte politimenn for å håndtere oppdrag som omhandler vold i nære relasjoner.

Jeg mener at det kan være et godt tiltak i litt større byer hvor det er en stor befolkning og mye politi.

Når jeg først begynte å skrive dette essayet fokuserte jeg i starten kun på den beslutningen vi tok om og ikke anmelde Per. Hva var det som gjorde at vi tok en slik beslutning? Hva lå bak en slik avgjørelse? Etikk og moral. Hvilket resultat oppnådde vi når vi løste oppdraget på en slik måte i forhold til oss som politi og ovenfor de involverte partene? Etter å ha tenkt litt, samt pratet med min veileder begynte jeg å fokusere mer på det forbyggende aspektet ved historien og endret oppgaven i en slik retning.

Selvvalgt pensum:

Aas, G. (2009). *Politiingrep i familiekonflikter: En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo* (Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo). Hentet fra http://brage.bibsys.no/politihs/bitstream/URN:NBN:no-bibsys_brage_13559/1/Politiinngrep_i_familiekonflikter.pdf

Gimse, G. A. (2010). Familievold: Vi kan være på rett vei. *Det kriminalitetsforebyggende råd*. Hentet fra <http://www.krad.no/nyhetsarkiv/319-familievold-vi-kan-vaere-pa-rett-vei>

Politidirektoratet. (2008). *Veileder, vold i nære relasjoner*. Oslo: POD.

Riksadvokatens rundskriv. (2008). Rundskriv nr. 3/2008. *Familievold*.

Litteraturliste:

Aas, G. (2009). *Politiingrep i familiekonflikter: En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo* (Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo). Hentet fra http://brage.bibsys.no/politihs/bitstream/URN:NBN:no-bibsys_brage_13559/1/Politiinngrep_i_familiekonflikter.pdf

Gimse, G. A. (2010). Familievold: Vi kan være på rett vei. *Det kriminalitetsforebyggende råd*. Hentet fra <http://www.krad.no/nyhetsarkiv/319-familievold-vi-kan-vaere-pa-rett-vei>

Lie, E.M. (2011). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Politidirektoratet. (2008). *Veileder, vold i nære relasjoner*. Oslo: POD.

Politiloven. (1995). *Lov om politiet av 4. august 1995 nr. 53*.

Riksadvokatens rundskriv. (2008). Rundskriv nr. 3/2008. *Familievold*.

Straffeloven. (1902). *Almindelig borgerlig straffelov av 22. mai 1902 nr. 10*

Straffeprosessloven. (1981). *Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22. mai 1981 nr. 25*.

